

บทความวิจัย (ก.ค. – ธ.ค. 2562)

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เพชรฯ พรหมตวง; นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์,

e-mail; paem100@gmail.com, โทร. 0865845529

ดร.ศรีเพ็ญ พลเดช; มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, โทร. 0933952224

ดร.โกวิท วชรินทรางกูร; มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, โทร. 0825596461

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ 3) ประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ใน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ใช้วิธีการสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 990 คน ใน 145 โรงเรียน ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบ เป็นขั้นตอนการร่างรูปแบบ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้รูปแบบตามคู่มือการใช้รูปแบบ ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นตอนประเมินรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบที่สมบูรณ์ ในการวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และสภาพที่พึงประสงค์ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) 2) รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีองค์ประกอบการพัฒนา จำนวน 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน และ 3) รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $\bar{X} = 4.22$, $\bar{X} = 4.29$)

คำสำคัญ: รูปแบบ การพัฒนารูปแบบ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

Received: April 27, 2019, Revised May 20, 2019, Accepted May 29, 2019

Development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern Region

Petchara Promtuang, Ph.D. Student, Educational Administration Program,
Buriram Rajabhat University, e-mail; paem100@gmail.com, Tel. 0865845529
Asst Prof. Dr. Sripen Pholdech, Buriram Rajabhat University, Tel. 0933952224
Dr. Kovit Vajarintaragoon, Buriram Rajabhat University, Tel. 0825596461

Abstract

The purposes of this study were 1) to examine current and desired condition of the development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region; 2) to create and develop the Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region; and 3) to evaluate the development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region. Research and Development (R&D) approach was applied by divided into 3 phases. Phase 1 was to study current and desired condition by using survey and in-depth interview. The population included 845 school's administrators and teachers from 145 schools. For phase 2, the model was developed and the possibility of the model was examined by using focus group of the experts. Then, the developed model was implemented according to the manual. In phase 3, the model was evaluated by the experts' group meeting. The model was edited and the completed model was presented. The data was collected by using questionnaire, interview and evaluation form. Statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation.

The result suggested that: (1) The opinion from school's administrators and teachers towards current condition of the development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region was at a high level in overall aspects ($\bar{X} = 4.06$); however, the opinion towards the desired condition was at the highest level in overall aspects ($\bar{X} = 4.29$). (2) For developing Early Childhood Model Center, there were 4 aspects with 50 indicators of administrative factors which included Instructional Leadership aspect, Pre-School Teachers Management aspect, Administrative Structure and System aspect and Participation of Parents and Community in Administration aspect. (3) The development of Early Childhood Model Center of Educational Service Area Office in Lower Northeastern region was appropriate, possible and the usefulness at a high level in overall aspects ($\bar{X} = 4.28$, $\bar{X} = 4.22$, $\bar{X} = 4.29$).

Keywords: Model, Development of Model, Early Childhood Center

คำขอบคุณ: งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยถือเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเด็กให้มีรากฐานของความสามารถทั้งปวงในชีวิต เด็กแรกเกิด - 5 ปี เป็นช่วงที่พัฒนาการทุกด้านมีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด โดยเฉพาะระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตถึงร้อยละ 80

ของผู้ใหญ่และเป็นวัยที่มีการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ การส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคม วัฒนธรรม ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน การลงทุนทางการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐบาลและทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ จากข้อมูลของนักเศรษฐศาสตร์ รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ศ.ดร.เจมส์ เจ. เฮกแมน จากมหาวิทยาลัยชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวว่า “การลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมที่ดีที่สุดในระยะยาว” และองค์การยูนิเซฟ ระบุว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย จะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญาและความฉลาดทางด้านอารมณ์ สูงขึ้นกว่าปกติ และนำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. 2559 : 17-20)

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุการจัดการศึกษาปฐมวัยเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี ถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตที่ทุกส่วนของสังคมร่วมกันจัดการศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้รับการส่งเสริมความรู้ สนับสนุนค่าใช้จ่าย และยกเว้นภาษีจากรัฐ ซึ่งในการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้น และปัจจุบันประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ปัญหาจากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เกิดจากสาเหตุหลายประการ อาทิ การเข้ารับการศึกษาของเด็กปฐมวัยลดลง อีกทั้งการศึกษาปฐมวัยยังขาดคุณภาพ เนื่องจากความไม่พร้อมด้านครู อาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียน ศูนย์การศึกษามีไม่พอ รวมทั้งการประสานงานระหว่างรัฐและเอกชนขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครู ไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย และครอบครัวยากจน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2551: ออนไลน์) จากสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทที่มีความขาดแคลนทั้งสถานศึกษา บุคลากร และสื่อ อุปกรณ์ ประกอบกับสภาพความเป็นอยู่ของเด็กและผู้ปกครองที่มีความยากจน ขาดแคลนในทุก ๆ ด้าน รัฐบาลจึงมีนโยบายให้พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทให้มีคุณภาพเท่าเทียมสถานศึกษาในเมือง โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกสถานศึกษาเป็นศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การคัดเลือกโรงเรียนในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอละ 1 แห่งให้เป็น “ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบหรือโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ” เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 ให้ทำหน้าที่ต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ คือ 1) จัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและมีความพร้อมด้านวิชาการในการเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนอื่นทั่วไปได้ 2) เป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานทางวิชาการ 3) เป็นแหล่งศึกษา วิจัย เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับ เป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาปฐมวัย และ 4) การเผยแพร่ความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยแก่ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2548 : 8)

จากการศึกษาผลประเมินการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในปีการศึกษา 2556 พบว่า ในขอบข่ายการประเมิน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ 4) การให้บริการ และ 5) การพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสอดคล้องตามศักยภาพ ในภาพรวมโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบส่วนใหญ่มีร้อยละคุณภาพในระดับดีมากทุกองค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบที่มีค่าร้อยละต่ำสุดคือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ โดยศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีผลการประเมินต่ำกว่าด้านอื่น ๆ และต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2558 : 100-110) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง” ของผู้บริหารสถานศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐานมากขึ้นตามเกณฑ์ปฐมวัยต้นแบบที่กำหนด ใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิธีวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 : ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

โดยตอนที่ 1 สัมภาษณ์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 145 โรงเรียน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาและครูในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ประสบความสำเร็จจำนวน 3 โรงเรียน

ระยะที่ 2 : การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ พร้อมคู่มือการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ โดยการ Focus Group ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไปใช้จริง (Implementation) กับศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 2 โรงเรียน

ระยะที่ 3 : การประเมินรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ขั้นตอนที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 ท่าน

ขั้นตอนที่ 2 ปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนปฐมวัยของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในปีการศึกษา 2560 จำนวน 990 คน จาก 145 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างที่ตรวจสอบรูปแบบโดยการเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 53 ข้อ

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ในการพัฒนา 4 ด้าน

แบบประเมินการนำไปใช้จริง (Imprement) ก่อนและหลังการเข้าร่วมใช้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็ก
ปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

แบบประเมินรูปแบบแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ ตอนที่ 2
รายการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยที่
มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาคือด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ($\bar{X} = 4.10$) ด้านการ
จัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.07$) และด้านมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

ส่วนด้านสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาคือ
ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ($\bar{X} = 4.58$) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.57$) และด้านการจัดโครงสร้างและระบบ
การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.56$) ตามลำดับ ปรากฏดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน

และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน

การพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.31	0.52	มาก	4.57	0.55	มากที่สุด
2. ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย	4.10	0.41	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด
3. ด้านการจัดโครงสร้างและระบบ การบริหารจัดการ	4.07	0.60	มาก	4.56	0.56	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการของผู้ปกครองและชุมชน	3.79	0.64	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.06	0.54	มาก	4.57	0.54	มากที่สุด

จากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าปฐมวัยในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับปฐมวัย จำนวน 6 ท่าน เห็นด้วยกับองค์ประกอบการพัฒนา 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าต้องมีการพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพตามภารกิจอย่างต่อเนื่อง โดยควรได้น้อมนำศาสตร์พระราชาและควบคุมคุณภาพโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ของเดิมมี มากำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ต่อไป

2. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีองค์ประกอบการพัฒนา จำนวน 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน

จากการนำรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ไปทดลองใช้ จำนวน 2 โรงเรียน พบว่า หลังการพัฒนาตามรูปแบบแล้วผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าสายชั้นปฐมวัย และครูผู้สอนปฐมวัย ของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีระดับการปฏิบัติในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโดยรวมและรายด้าน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = .05$ ดังปรากฏในตาราง 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยรวมและรายด้าน

การพัฒนา	N	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา			ตีค่า	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	t	$\bar{X}$	S.D.	t		
1. ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ	18	2.45	0.19	7.75	4.30	0.39	9.06	เพิ่มขึ้น	0.016*
2. ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย	18	3.31	0.85	25.97	4.55	0.66	19.44	เพิ่มขึ้น	0.016*
3. ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ	18	3.34	0.80	23.97	4.07	0.75	17.94	เพิ่มขึ้น	0.015*
4. และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน	18	2.87	0.88	30.66	3.69	0.55	20.23	เพิ่มขึ้น	0.016*
รวม	18	2.99	0.68	22.09	4.15	0.59	16.67	เพิ่มขึ้น	0.034*

*p < .05

3. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, $\bar{X} = 4.23$) และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง

องค์ประกอบรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็ก ปฐมวัยต้นแบบ	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ค ว า ม เ ป็ น ประโยชน์	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ	4.28	0.51	4.34	0.59	4.38	0.61
2. หลักการของรูปแบบ	4.23	0.61	3.96	0.70	4.03	0.69
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.36	0.59	4.43	0.59	4.33	0.61
4. เงื่อนไขการนำไปใช้	4.27	0.74	4.12	0.76	3.92	0.82
5. เนื้อหาของรูปแบบ	4.25	0.64	4.14	0.70	4.08	0.69
6. กระบวนการ	4.29	0.67	4.23	0.60	4.61	0.47
รวมเฉลี่ย	4.28	0.60	4.22	0.64	4.29	0.61

และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ดังภาพประกอบดังนี้

รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ	ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นต้นแบบการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยที่มีความสำคัญในการสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในปัจจุบันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ในองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน มากำหนดกรอบแนวทางร่างรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นำเสนอผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้พร้อมจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ จะเป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศในอนาคต
2. หลักการของรูปแบบ	1. หลักการมีส่วนร่วม 2. หลักการเสริมแรง 3. หลักการทำงานเป็นทีม 4. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 5. หลักการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	1. เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเจตคติในการพัฒนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. เพื่อพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 3. เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
4. เงื่อนไขการนำไปใช้	1. ผู้ใช้รูปแบบ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าปฐมวัยและครูผู้สอนปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม เสริมแรง สร้างขวัญกำลังใจ ทีมงานและนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการนำรูปแบบไปใช้
4. เนื้อหาของรูปแบบ	1. ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2. ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย 3. ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน
5. กระบวนการของรูปแบบ	1. วิธีการแห่งศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2. วงจรบริหารงานคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle) 1.1 เข้าใจ (Understanding) 2.1 การวางแผนการดำเนินงาน P –Plan 1.2 เข้าถึง (Connecting) 2.2 การดำเนินงานตามแผน D- Do 1.3 พัฒนา (Development) 2.3 การประเมิน C-Check 2.4 การนำผลการประเมินมาพัฒนา A-Action

การอภิปรายผล

การวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครุมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างทุกด้าน คือ ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากการในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีแนวทางการจัดโครงสร้าง การจัดครูผู้สอน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนที่เป็นไปตามคู่มือการดำเนินงานของศูนย์ปฐมวัยต้นแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดทำให้การปรับใช้อาจจะยังไม่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละแห่ง ประกอบกับการจัดให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ของหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งประกอบกับการย้ายเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษาบ่อย ทำให้การบริหารจัดการและการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง ส่วนความคิดเห็นต่อสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ชัดเจน ได้แก่ การให้ทำหน้าที่ต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ คือ 1) จัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและมีความพร้อมด้านวิชาการในการเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนอื่นทั่วไปได้ 2) เป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานทางวิชาการ 3) เป็นแหล่งศึกษา วิจัย เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับ เป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาปฐมวัย และ 4) การเผยแพร่ความรู้ด้านการศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยแก่ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 8) จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาใน 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีองค์ประกอบการพัฒนา จำนวน 4 ด้าน 50 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการจัดครูผู้สอนปฐมวัย ด้านการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน สอดคล้องกับฮาลเวอร์สัน (Halverson, 2007: 63) บีอัน (Bean, 1996: 106 และบาสเตียนี (Bastiani, 1990) โดยผู้บริหารสถานศึกษาของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรมีการพัฒนาด้วยการบริหารจัดการใน 4 ด้านดังกล่าว สอดคล้องกับ เนื่องจากมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนพระราชทานระดับปฐมวัย เกณฑ์มาตรฐานครุสภา และเกณฑ์สถานศึกษาดีเด่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ จึงจะนำสู่คุณภาพได้มาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จึงจะเป็นต้นแบบได้ การจัดครูผู้สอนปฐมวัย การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน เป็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาจากการมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะทำให้เกิดความเหมาะสมตามขอบข่ายและโครงสร้างของงานสอดคล้องกับแนวความคิดของ สมคิด บางโม (2553) ว่าการออกแบบโครงสร้างองค์การที่มีคุณภาพ โครงสร้างองค์การมีระดับการสั่งการน้อยกระบวนการทำงานจะรวดเร็ว

3. รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาความเป็นรายด้านพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบด้านกระบวนการ มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากใช้วิธีการแห่งศาสตร์พระราชเพื่อการพัฒนาโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการเข้าใจ (Understanding) เชื่อมถึง (Connecting) และพัฒนา (Development) บูรณาการในการบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ของเดมมิ่ง

(Deming Cycle) ได้แก่ การวางแผน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การประเมิน (Check) และการนำผลการประเมินมาพัฒนา (Action) สอดคล้องกับ

ณรงค์ ชูศรีชัย (2556) ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี และสอดคล้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Action) เป็นกลไกในการกำกับคุณภาพของการดำเนินการจากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ของเบญจนารถ อมรประสิทธิ์ (2558)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยจะเห็นว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชน มีสภาพปัจจุบันในการพัฒนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและชุมชนในการบริหารจัดการ ด้าน การวางแผน การดำเนินงานตามแผน การประเมิน และการนำผลการประเมินมาพัฒนา ให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อนำสู่การปฏิบัติ เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่

1.2 จากผลการวิจัยความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบรูปแบบศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ด้านกระบวนการ ที่ใช้วิธีการพัฒนาด้วยศาสตร์พระราชด้วยการบริหารจัดการวงจรคุณภาพ PDCA ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการอบรม ศึกษาดูงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อนำสู่พัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

2.2 ควรศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบด้วยวิธีการแห่งศาสตร์พระราช

รายการอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). พัฒนาเด็กปฐมวัย ต้องอาศัยความร่วมมือ. เผยแพร่: สยามรัฐรายวัน(ศึกษาทัศน์).

สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.kriengsak.com/node/1306>.

ณรงค์ ชูศรีชัย. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี.

วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เบญจนารถ อมรประสิทธิ์. (2558). รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2558.

ศิริพร ศรีอินทร์สุทธิ. (2558). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมคิด บางโม. (2553). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : วิทยาพัฒนา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือดำเนินการประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

ปีการศึกษา 2556. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

————— (2558). รายงานผลการประเมินโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2559). ก้าวแรกที่ทำเทียม

จากเรื่อง Giving Kids a Fair Chance โดย James J. Heckman. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเพ่นเวิลด์ส. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Bastiani, J. (1990). Parents as Partners : Genuine Progress or Empty Rhetoric?. Parents and Schools : Customers, Managers or Partners ? .Edited by Pamela Munn.London : Routledge.

Bean, J. C. (1996). Engaging Ideas: The Profession's Guide to investigating writing,Critical thinking, and active learning in classroom. San Francisco: Jossey-Bass.

Halverson, R. (2007). A Distributed Leadership Perspective on How Leaders use Artifacts to Create Professional Community in Schools. In L. Stoll and K. S. Louis (Eds.) Professional learning communities: Divergence, detail and difficulties. Maidenhead: Open University Press..

